

→ Бродови под заштитом

→ У Музеју науке и технике, матичном музеју техничке грађе у Србији, у оквиру послова заштите, води се и Регистар техничких културних добара ван музејског фонда. Предмети који су се нашли у музејском фонду уобичајеним путем, различитим начинима аквизиције, самим тим су културна добра. Али постоје предмети који по својим културним, историјским, научним и техничким карактеристикама заслужују статус културног добра, а нису у фондовима установа заштите, већ су власништво других правних или физичких лица. У Музеју науке и технике ради четворочлана комисија која својим истраживачким радом на терену, као и сарадњом са другим установама, долази до таквих предмета и утврђеним поступком, у складу са Законом о правном поступку и Законом о заштити културних добара, уврштава их међу културна добра и заводи у Регистар културних добара ван музејског фонда.

У оквиру акције МНТ-а од новембра 2005. до краја јануара 2006. године, заштићено је и за културна добра утврђено осам бродова. Комисија Музеја науке и технике уз помоћ стручних сарадника Ђорђа Латовљевића, заповедника брода Југословенског речног бродарства и Зорана Миленовића, председника Удружења брододелара «Панон» из Панчева, обишла је предложене бродове у Београду, Новом Саду и Кладову. Након увида у тренутно стање и израде фотодокументације, комисија је прикупила стручну литературу и оригиналну документацију и извршила стручно-научну обраду ових бродова. После израде кустоских картона, Музеј је на основу члана 192 тачка 1 Закона о општем правном поступку (Сл. лист СРЈ бр. 71/94) и чланова 49, 50 и 52 Закона о културним добрима (Сл. гласник РС бр. 71/94) као и члана 35 Статута Музеја науке и технике, донео решења којима се утврђује да су ови бродови културна добра и и на основу којих се подразумева да ће се, од стране власника, користити и чувати у складу са мерама заштите које искључују његово отуђење, оштећење или уништење. Затим су свих осам бродова заведени у Регистар техничких културних добара ван музејског фонда који се води у Музеју науке и технике.

Музеј је поносан на ову своју акцију, јер је на тај начин под заштиту стављено непроцењиво техничко благо. Ови бродови су пловили токовима Саве и Дунава од краја 19. века и сведоче како о значајним

историјским тренуцима наше земље, тако и о развоју бродарства код нас. Први заштићени брод била је «Жупа», парни теретни брод са два бочна погонска точка, произведен у бродоградилшту «Алтофен» у Угарској, далеке 1913. године. Његови претходни називи су били «Уна» и «Козја». Био је у саставу Угарске ратне речне флотиле од 1915. године и учествовао у бомбардовању Београда. Власништво је Предузећа за водене путеве «Иван Милутиновић» из Београда.

Заштићени су и:

- Парни тегљач «Србија», произведен у Немачкој у бродоградилшту «Регенсбург» у Регенсбургу 1917. године. Налази се у Београду;
- Парни путнички брод «Ковин», направљен у Мађарској у бродоградилшту «Будимпешта» 1922. године. Плови и још увек је у радном стању;
- Парни теретни тегљач на точак «Војводина» произведен у Регенсбургу 1916. године. Налази се у Кладову.

Сва три су власништво Југословенског речног бродарства из Београда.

- Први домаћи моторни гурач «Каблар», направљен је у бродоградилшту «Сава» у Мачванској Митровици 1961. У радном је стању и плови. Власништво је Предузећа за водене путеве «Иван Милутиновић» из Београда.
- Парни путнички брод «Сплит», произведен је у Немачкој у бродоградилшту «Регенсбург» 1898. Налази се у Кладову на сувом и није у радном стању. Власништво је предузећа у стечају «Гома» из Београда.

- Моторни тегљач «Пена», произведен је у Мачванској Митровици, у Бродоградилшту «Сава» 1956. године. Радио је и као истраживачки брод на Ђердапу. Власништво је Хидроелектране Ђердап 1 и налази се у Кладову на сувом.

Решење о проглашењу за културно добро бр. 234/1 од 13. 12. 2005. године довело је и речни војни брод монитор «Сава» на странице Регистра културних добара, под бројем 2005/35. Чувени «Бодрог» данас је власништво АД «Херој Пинки» из Новог Сада. Произведен је 1904. у Будимпешти и био је у саставу Аустроугарске дунавске војне флотиле већ од 1905. године. Пловио је Дунавом и учествовао у војним операцијама кроз све ратове. Касније је прешао у састав флоте Краљевине СХС, па затим у састав речне флоте ЈНА. Данас овај «ратни ветеран» необичне лепоте и богате животне приче, служи као помоћни пристан, некомплетан је и у лошем стању. У МНТ-у смо дошли на идеју да «Бодрогу» и «Жупи» повратимо старо рухо. Израђени су кратки елаборати о конзервацији, реставрацији и реконструкцији ова два брода, како би се довели у стање што приближније оригиналном. Инжењери из предузећа «Херој Пинки» урадили су процену његовог садашњег стања и предлог основних радова са оквирном спецификацијом трошкова. У току су даљи договори, као и опсежно истраживање о деловима наоружања које је прводитно било на броду, како би се што пре кренуло у акцију повратка његовог старог сјаја.

- Даниела Пејовић, кустос Музеја науке и технике
Текст смо добили љубазношћу МНТ из Београда